

Het INDISCH NIEUWS

ALGEMEEN VOORLICHTINGS ORGAAN GEWIJD AAN DE OVERZEESCHE GEBIEDSDEELLEN

N.V. „HET INDISCH NIEUWS”

Bureau Red. en Admin.: Noordeinde 29, 's-Gravenhage, Tel. 112884, Giro 85369, Abonnementsprijs: p.kw. f 4.—, p. Nr. f 0.25

Directeur: G. de Pree

Hoofdredacteur: L. F. T i j m s t r a

Nieuwe bedrijvigheid

Op het oogenblik, waarop wij dit schrijven, heerscht er op het Indische front nieuwe bedrijvigheid. Sjahrir is weer, voor de zooveelste maal, op reis naar Midden-Java, naar zijn opdrachtgever, Soekarno. De Engelsche diplomaat, Lord Killearn, die de voetsporen van Lord Inverchapel volgen wil, is op Java aangekomen en nieuwe besprekingen met den republikeinschen minister-president staan voor de deur. Maar ook achter de frontlijn, in het gebied, waar Nederlandsche gezagsdragers weer geordende toestanden in het leven hebben kunnen roepen, heerscht groote bedrijvigheid, weliswaar op geheel ander, maar zeker niet minder belangrijk gebied, namelijk op dat van het economisch herstel van het zoo zwaar bezochte land. Geregeld komen berichten binnen met betrekking tot de productie van rubber, van tin, van copra, berichten over herstelde scheepvaartlijnen, nieuw geopende tram- en trein-verbindingen, berichten ook over de geestdrift van de inheemsche bevolking, over haar toewijding en dankbaarheid, overal daar, waar zij door den door onze mannen herstelden staat van orde en rust met de gerechtvaardigde hoop op nieuwe welvaart weer aan geregelde arbeid is kunnen gaan. Men heeft in een vorige aflevering van ons blad reeds kunnen lezen hoe over de geheele linie blanke en bruine handen weer eendrachtig het zware werk van den economischen opbouw hebben aangevat. Het is jammer, dat wij hierover zoo weinig van officieele zijde vernemen. De officieele voorlichting is vrijwel uitsluitend beperkt tot mededeelingen betreffende den stand der besprekingen met de republikeinsche machthebbers; het is maar hoogst zelden, dat de economische opbouw, het economisch herstel van Indië onderwerp der voorlichting is. Zoo weten wij, bijvoorbeeld, hier niets af van de richtlijnen der regering met betrekking tot dit herstel noch van de doelwitten waarnaar haar economisch beleid koerst. Er is toch wel het een en ander veranderd, ook in het Aziatische deel der wereld, sedert den oorlog en de economische politiek der Indische regering van thans moet

noodzakelijkerwijze op verschillende punten afwijken van die welke vóór den oorlog werd gevoerd. Wij moeten daarbij vooral niet uit het oog verliezen de zeer krachtige actie welke de Vereenigde Staten in dit deel van Azië voeren, waardoor in de handelsbetrekkingen tusschen Nederl.-Indië en de Nieuwe Wereld aanzienlijke verschuivingen bezig zijn zich te voltrekken.

Was Indië vóór den oorlog zeer sterk, economisch, op den handel met de Vereenigde Staten ingesteld, hierin is na den oorlog een grondige wijziging gekomen. Indië heeft veel aan betekenis verloren voor Amerika. Mc. Arthur is doende Japan op intensieve wijze te industrialiseeren en dit land zal ongetwijfeld straks een deel van de functies vervullen, welke door Nederlandsch-Indië vóórdien werden vervuld. Niet dat Indië vóór den oorlog industrieel voor Amerika van groote betekenis was, maar ook op het gebied der grondstoffenleveranties hebben ingrijpende verschuivingen plaats gehad. Voegt men daarbij nog de nieuwe rol, die de Philippijnen hebben toebedeeld gekregen, dan is het duidelijk, dat Nederlandsch-Indië economisch, nieuwe wegen zal hebben te gaan wat betreft zijn buitenlandse handelsbetrekkingen en zijn binnenlandsche economische paraatheid en uitrusting. Uiteraard verkeert het economisch herstel van Indië, helaas, onder de huidige omstandigheden, die door Japanschen invloed zoo lang mogelijk schadelijk voor ons worden gehouden, nog slechts in een allereerste stadium, maar toch zou het stellig in breede kringen worden gewaardeerd, wanneer men vanuit Batavia iets meer zou mogen vernemen over de nieuwe economische mogelijkheden en krachtsinspanningen.

Afstappend van deze economische bedrijvigheid, die, hoe weinig wij er ook rechtstreeks over vernemen, naar onze meening toch hoopvol stemmen mag, willen wij nog een oogenblik stilstaan bij de „diplomatieke bedrijvigheid”. Het bezoek van Lord Killearn, een van Engeland's bekwaamste diplomaten, aan Java is reeds aanleiding geworden tot verschillend commentaar. Men zal zich herinneren welk standpunt wij hebben ingenomen ten aanzien van de „vreemde inmenging” destijds toen Lord Inverchapel zijn bemiddeling, op last van hooger hand, aanbood; het standpunt, dat wij thans innemen met betrekking tot Lord Killearn's bemiddelingspogingen kan niet

anders zijn. Deze pogingen zijn niet alleen nutteloos, zij zijn eerder schadelijk en uit een oogpunt van nationaal zelfbewustzijn bepaald verwerpelijk. Zij vallen geheel binnen de reeks van de fatale fouten, die dr. Van Mook van meet af aan heeft gemaakt. Hij heeft nooit een sterk Nederlandsch standpunt verdedigd, hij heeft zich nooit krachtig verzet tegen aanvallen van verdachte herkomst op Nederland's souvereiniteit, hij heeft de laster hij heeft de leugens verkondigd over ons land en ons volk, steeds rustig over zijn kant laten gaan. Hoe ons volk belasterd is, dat is nu wel bekend, al zou het alleen maar zijn uit de recente publicaties in verband met het geval Hazelhoff Roelfsema. Onder deze omstandigheden is het duidelijk, dat dr. Van Mook er geen been in ziet een vreemde er bij te halen, wanneer hij meent, dat de tegenpartij dit welgevallig kan zijn. Of het nationale zelfbewustzijn er een knauw door krijgt, deert hem blijkbaar niet. In deze bedenkelijke opvattingen heeft hij steeds den meest mogelijken steun ondervonden van den voormaligen minister van Overzeesche Gebiedsdeelen, prof. Logemann, die, naar men zich herinneren zal, ook steeds chapeau bas speelde tegenover bemoeizieke vreemdelingen.

Het is daarom goed even vast te stellen, dat het bezoek van Lord Killearn reeds bekostigd is geworden ten tijde dat dr. Van Mook en prof. Logemann nog hun schadelijk bedrijf samen konden uitoefenen. Immers, reeds in een Amerikaansch blad van 16 Juli j.l. kwam een bericht voor, waarin sprake was van een aanstaande zoogenaamde nieuwe Engelsche bemiddelingspoging; het zal voor iedereen duidelijk zijn, dat prof. Logemann en dr. Van Mook, die toen nog vrij spel samen hadden, daarin niet alleen moeten zijn gehoord, maar ook hun instemming ermede betuigd moeten hebben. Met voldoening mag men dus vaststellen, dat van mr. Jonkman, de tegenwoordige minister van Overzeesche Gebiedsdeelen, geen initiatief in deze richting is uitgegaan.

Wat de diplomatieke bedrijvigheid van Lord Killearn op Java zal uithalen, behalve dat zij de situatie vertroebelt en den naam van Nederland als krachtige, zelfbewuste natie schaadt, is nog niet te zeggen op dit oogenblik. Gezien de resultaten die Lord Inverchapel heeft behaald, zijn de verwachtingen niet hoog gespannen.

De Indische epos en de Wajangpoerwa

Een beschouwing door Constant Odebrecht

De afgelopen maanden brachten ons veel op het gebied der Indische kunst. Geregeld hoorden we in het radioprogramma meer of minder bekende klanken uit het repertoire der Indische zang en muziekkunst. De weemoedige, dan weer opbruisende klanken der gamelanmuziek tooverden ons beelden van stille tropen- nachten en zonovergoten dessa's voor. Maar het ijl zingende geluid der rebab, door een tjelempoeng begeleid, werd niet altijd door ons begrepen. Wij stonden tegenover dien hoogen muur, traditie genaamd, en zagen slechts de toppen der wuivende palmen, met daar boven de strak blauwe tropenlucht. Tot de kern van het Indonesisch karakter vermochten wij niet geheel door te dringen. Het bleef voor ons in de meeste opzichten als een gesloten boek, met een omslag vol lichte en lokkende kleuren, die verwachtingen opwekten.

Zoo verging het ons ook, toen we voor het eerst met de Indische kunst in aanraking kwamen. Deze kunst, deze vorm van cultuur, geboren uit de aestetische scheppingsdrang van dit volk gaf ons een klein inzicht in de groote rijkdommen aan eeuwenoude tradities.

En wat hangt meer met de traditie van een volk samen dan het epos? Is het heldendicht niet de schoonste en verhevenste uitdrukking der repische poëzie? De dichtertelijke voorstelling van één grootsche en belangwekkende gebeurtenis in haar wording, voortgang, samengang en afloop? Laten we ons derhalve een oogenblik bezig houden met den oorsprong en ontwikkelingsgang van het Indische heldendicht.

In de letterkunde der Hindoe's, de bewoners van het oude Indië, neemt het onder den naam Mahabharata bekende heldendicht een voornamelijk plaats in. Het bevat een reusachtig aantal verhalen van de lotgevallen, en den strijd van de vijf zonen van Pandoe - de Pandava's - met hun neven, de Kaurava's. In het kort komt deze geschiedenis op het volgende neer.

In Ngastine, de olifantenstad, heerschte vorst Santanoe uit den Kuru-stam. Toen deze vorst reeds een zoon, Bisma genaamd, had, ontmoette hij de schoone Doergandini (Bok Lara Amis), die hij tot zijn gemalin wenschte te verheffen. Doergandini stemde hierin toe, onder voorwaarde dat de uit haar huwelijk met den vorst geboren zoon dezen in de regeering zou opvolgen. Bisma was zoo edel, om - ten einde dit huwelijk van zijn vader mogelijk te maken - van zijn rechten als kroonprins afstand te doen en de gelofte af te leggen, ongehuwd te zullen blijven, zoodat ook de mogelijke nakomelingen geen aanspraak op den troon konden maken.

Doergandini, die bij Palasari reeds een voorzoon, Abiasa had, schonk Santanos twee kinderen die hun vader in de regeering opvolgden maar kinderloos overleden. Ingevolge een aloud gebruik nam hun zwager, de als kluizenaar levende Abiasa, hun weduwen tot zich. Hij verwekte bij haar de prinszen Destarata en Pandoe. Daar de eerstgenoemde blind

werd geboren, nam de jongere Pandoe de regeering op zich. Deze had bij Koenti drie en bij Madrim twee zoons, die onderscheidenlijk de namen ontvingen van Joedistira, Wrekodara, Djanaka Nakula en Sadewa. Bij den zonnegod had Koenti reeds een voorzoon Karna. Destarata huwde met Gandhari, en kreeg honderd zonen, bekend onder den collectieven naam Korawa's, van wie tenslotte Soe-joedana en Doersanana, op Java ook Doermagati en Tjitraksa, in het epos het meest worden genoemd.

Na den dood van Pandoe nam de blinde Destarata de teugels van het bewind in handen. Op den duur ontstond echter een zeer gespannen verhouding tusschen de Korawa's en Pandoe's zonen, de Pandava's. Ten slotte werd de weigering der Korawa's, om aan hun neven de helft van het rijk af te staan, de aanleiding tot het uitbreken van den grooten strijd tusschen deze twee geslachten.

In dezen strijd, de Bratajoeda genaamd, gingen de Korawa's zoo goed als geheel ten onder en werden door het geslacht der Pandava's vervangen.

De Hindoe's brachten met hun godsdienst ook vele hunner geschriften en verhalen naar het oude Java. Het boven in het kort beschreven Marabharata-epos is in de letterkunde van dit eiland vertegenwoordigd door een reeks „lakons" van de z.g. Wajangpoera, welke de lotgevallen van de beide genoemde heldengeslachten behandelen.

Al spoedig werd de geschiedenis der Pandava's en Korawa's zoo algemeen bekend en geliefd, dat men zich die geheel op Java voorgevallen dacht. De wajang - het Javaansche tooneel - zorgde ervoor, dat de oude verhalen de eeuwen door hun

Wayang-Wong voorstelling aan het Hof van Z.H. Vorst Mangkoe Nagoro VII. Tweegevecht tusschen de Ksatrya's Antasena en Angkawidjaja.

bijzondere bekoring bleven uitoefenen en dat nog in dezen tijd de hoofdfiguren uit de schaduw (wajang) der uitgesneden het groote epos bij alle lagen van het volk bekend zijn.

Wajang-vertooningen kwamen reeds in zeer ouden tijd op Java voor, waarschijnlijk oorspronkelijk als een vorm van eeredienst ter oproeping van „schimmen" der voorouders, waarbij de vertooner, de dalang, als priester optrad. In een, in de eerste helft der elfde eeuw vervaardigde bewerking van het gedicht Ardjoena's bruiloftsfeest, leest men o.a.: „Er zijn er, die - als zij kijken naar de tooneelpoppen - weenen, bedroefd en verbijsterd

Wayang Bèdè. — Vóór het doek offers van rijst, fruit, enz.

zijn, hoewel zij toch weten, dat het uitgesneden leer is, hetwelk het vertoon maakt van te spreken". In deze aanhaling is sprake van schimmenspelen, waarbij in het kort beschreven Mahabharata-leeren poppen op een scherm valt, d.i. de zoogenaamde wajang koelit.

Behalve dit echte schimmintooneel vindt men op Java nog vertoeningen met platte, beschilderde, houten poppen en ronde, aangekleede poppen, terwijl ook soms platen met afbeeldingen worden ontroid en vertoond.

Verder kunnen ook door tooneelspelers de verhalen worden uitgebeeld en wel bij de „topèng" met gemaskerde en bij de „wajang wong" (Maleisch: „Wajang orang") met ontmaskerde doch gegriemeerde personen.

Bij de vertoening van de wajang koelit vallen de schaduwen van de poppen op een scherm van wit weefsel, dat op een houten raam is gespannen. Te dien einde wordt boven het hoofd van den vertoener een lamp gehangen. De poppen, die zijn opgeborgen in een langwerpige vierkante kist, welke naast den vertoener staat en die ten tooneele worden gevoerd door ze in twee, aan de onderzijde van het scherm liggende, pisangstammen te steken, zijn grotendeels „en profil" uitgesneden en hebben gewoonlijk losse, beweegbare armen. Elke persoon wordt door een eigen figuur voorgesteld. Het karakter van deze figuur wordt aangegeven door gelaatsuitdrukking, lichaamsbouw, houding van het hoofd, e.d. De kleeding staat

*Rudèn Mas Waloejo als „Ardjoeno".
Wayang Wong.*

In de nieuwe Noord-Hollandsche courant lezen we:

Een brief uit Indië

Vier uur in den ochtend. Iedereen is wakker, want er moet gepatrouilleerd worden. Als er als voornaamste doel van de actie een kampong moet worden doorzocht, vindt zoo'n patrouilleleging gewoonlijk plaats bij het eerste ochtendkrieken. Stilzwijgend gaat een ieder z'n gang, kleeding en uitrusting in orde makend. Er moet een afgelegen kampong worden doorzocht, niet omdat er extremistische activiteit is geconstateerd. Binnen het raam van de geregelde controle tusschen de buitenste en de binnenste stellingengordel rond de stad Soerabaja, is dan deze, dat die kampong aan de beurt.

Sensatie wordt allerminst verwacht.

Met de bekende trucks wordt de compie tot vlak bij de plaats van bestemming gebracht. Dezen keer zijn wij degenen, die de doorzoeking zullen verrichten, terwijl een andere compie voor de afzetting rondom de kampong zorg draagt. 't Is nog donker als een ieder zich geluidloos op de hem aangewezen plaats heeft opgesteld. Een kleine tien minuten nog, dan kan het licht zijn.

Daar is 't signaal; iedereen gaat naar voren. Kalm worden de huizen doorzocht op eventueel aanwezige wapens. In de ons toegewezen strook is niets te vinden. Uit het feit, dat de bevolking erg onrustig is, maken we op, dat hier nog maar weinig Hollanders komen. Wegvluchtende vrouwen en mannen zijn argwaanwekkende dingen, maar bij achterhaling blijkt steeds, dat ze volkomen onschuldig zijn en alleen de angst hen tot vluchten noopte.

„Waarom angst?", vragen wij nuchtere Hollanders; ze zullen wel iets op hun geweten hebben is de logische gevolgtrekking.

We moeten echter beseffen, dat deze menschen door een geraffineerde Japanse propaganda en een jarenlang op-hitsen tegen alles wat blank is, finaal uit het lood zijn geslagen. Zij kunnen zich niet voorstellen, dat we als vrienden hierheen zijn gekomen, dat we kwamen om dit land te verlossen van de terreur, door een klein percentage van hun landgenooten onder Japanschen leiding uitgeoefend. Hun angst spoort ons aan zoo mogelijk nog soepeler op te treden.

In zeer veel huizen treffen we zieken aan. Malaria, afschuwelijke huidziekten en tropenzweren zijn de gevaren, die deze uiterlijk zoo idyllische samenleving ondermijnen. Een doosje mepacrinetabletten die we zelf ook gebruiken tegen malaria, wordt schuchter aangepakt. Een Indische jongen legt in hun landstaal uit hoe ze die tabletten moeten gebruiken. Het nauwlijks hoorbare „saja toean" geeft ons echter nog lang niet de zekerheid, dat de tabletten ook werkelijk zullen worden ingenomen. Eerst nadat de sergeant zelf bij wijze van demonstratie een tablet heeft geslikt, ontwikkelt zich een gesprek tusschen de bewoners, dat we niet verstaan, maar dat ons wel overtuigt dat de kleine gele tabletten niet zonder meer zullen worden weggegooid na ons vertrek.

Na een half uur is het werk klaar. Een paar speren en wat verroeste krissen is het eenige, dat erop duidt dat er wel eens extremisten een verblijf hebben gehad.

Dit is één van de talloze malen dat iets dergelijks plaats vindt. We zijn weer een stap dichterbij het groote doel: het

in verband met rang en stand van de afgebeelde personen.

Veel is hierin van overouden oorsprong. Het prototype van deze eigenaardige afbeeldingen vindt men op enkele tempelreliefs bijv. in de aan den Panatarantempel in het Blitarsche voorkomende afbeeldingen van het Ramayana. Daarbij sluiten de Balineesche wajang-figuren weer direct aan, terwijl de op Java gebruikte wajang-poppen als een moderne wijziging van de oude vormen zijn te beschouwen. Daar bij de vervaardiging van een nieuw stel poppen gewoonlijk reeds bestaande, algemeen als voortreffelijk erkende, worden gevolgd, komen de verschillende afbeeldingen van een zelfde persoon in hoofdzaak met elkaar overeen.

Voor zoover deze beschouwingen over het Indische epos en de wajangpoerwa. Laten we hopen, dat de komende jaren er veel toe zullen bijdragen, dat beoefening van deze eeuwenoude tooneelkunst in Indonesië weer tot vollen bloei zal komen.

MEDEDEELING.

Wij herinneren er onze lezers aan, dat, zoolang „Het Indisch Nieuws" met 8 in plaats van 16 pagina's verschijnt, zij tweemaal per week „Het Laatste Nieuws uit Indië" GRATIS ontvangen.

DE ADMINISTRATIE.

vertrouwen van dit volk te herwinnen. 't Is echter maar een stap: hier wordt geschreeuwd om hulp, speciaal op medisch gebied.

Voor een buitenstaander schijnt het of de ontwikkeling van de situatie hier in Indië op een dood punt is gekomen. Toch niet! Gevochten met wapens wordt er weinig, maar op moreel gebied winnen we langzaam maar zeker.

In de dagen, die volgen, gaan herhaaldelijk hospitaalsoldaten naar de pas doorzochte kampong, op zoek naar nieuwe patiënten. Veel zijn er nog niet maar na enkele dagen reeds wachten ze gehurkt langs het pad op de komst van den „toean dokter".

We weten, dat er in Holland dikwijls schimpend over den Nederlandschen soldaat in Indië wordt gesproken, dat er van een bepaalde kant zelfs een leugenachtige propaganda tegen ons wordt gevoerd. Maar waarschijnlijk weten deze lieden niet welk een enorme taak hier met smart wacht om verricht te worden. Vrijheid voor ieder volk, inderdaad; maar geen blindelings omspringen met deze vrijheid. Mogen wij toezien hoe onder het mom van vrijheid dit volk ondergaat in z'n eigen vuil?

Wij strijden hier den goeden strijd voor de vrijheid van dit volk. Menigeen zal in z'n domheid hierom lachen en zeggen: propaganda. Inderdaad, propaganda, maar dan ook voor een zaak, die het propageeren waard is.

Verval niet in ellenlange discussies over het al of niet rechtvaardigen van het uitzenden van dienstplichtigen, maar besef, dat er hier op U wordt gewacht.

Hier kan, nee, hier moet iets grootsch worden verricht.

Korporaal T.J. H. S.
2-II15 R.I., Soerabaja.

De Corpscommandant van onze Mariniers

Gen.-Majoor H. F. J. M. A. van Frytag Drabbe

Er is in ons land geen militair korps, dat op zooveel traditie kan bogen als dat der mariniers. Deze zeesoldaten maken, zooals ieder, die belang stelt in 's Rijks defensie, kan weten, deel uit van Neerland's oudste strijdmacht, de Koninklijke Marine.

Opgericht in den tijd van den grooten admiraal De Ruyter, die zelf het eerst de noodzakelijkheid van geoefende militairen ter zee inzag, heeft het korps mariniers tot den huidigen dag — nu waakt het immers weer voor het behoud van het Koninkrijk — zijn eervolle reputatie gehandhaafd.

Goede leiding belangrijk.

Dit alles in aanmerking genomen spreekt het vanzelf, dat het voor de toekomst van dit korps, en dus ook van heel Nederland en zijn Indische gebiedsdeelen, van groot belang is, bij wien de leiding van onze mariniers berust. Welnu, het bevel over deze bijzondere strijdmacht voert thans een voortreffelijk geschoold militair, generaal-majoor von Frytag Drabbe.

Levensloop.

Hubert Frederik Joseph Marie Anton von Frytag Drabbe, in 1938 voor het eerst commandant korps mariniers, werd 8 Mei 1892 geboren in Den Helder, tal van jaren onze marinebasis bij uitnemendheid.

Oorspronkelijk diende hij als officier bij de Koninklijke Landmacht, na een volledige militaire opleiding te hebben genoten.

Op 1 September 1920 werd von Frytag Drabbe benoemd tot 1e luitenant der mariniers en gedetacheerd in de marinekazerne te Willemsoord (Den Helder).

Tweemaal in zijn loopbaan als officier der mariniers is de tegenwoordige korpscommandant in Ned.-Oost-Indië geweest, n.l. eind 1921—begin 1925, waarvan bijna 2 jaar als commandant gezantschapswacht te Peking en van 1934—1938, als oudst aanwezend officier der mariniers, commandant der marinekazerne Goebeng, tevens president van den zeekrijgsraad.

Zijn vermogen om leiding te geven

kwam tot uitdrukking door de benoeming tot officier-instructeur aan het Koninklijk Instituut te Willemsoord op 3 Juni 1926, na een cursus gevolgd te hebben bij de Hoogere Krijgsschool in tactiek-strategie.

In 1927 is Von Frytag Drabbe nog belast geweest met het bevel over het detachement mariniers in de Harskamp.

Van de functie van officier-instructeur werd hij 18 Juli 1931 eervol ontheven; met ingang van dien datum werd hij eerste officier bij de mariniers te Rotterdam. In 1933 werd hij benoemd tot commandant van de afdeling mariniers te Rotterdam.

In 1938 volgde, zooals reeds vermeld, de benoeming tot chef van het korps en de bevordering tot den rang van kolonel.

Onder de leiding van dezen korpscommandant hebben onze mariniers in de Maasstad tijdens de Meidagen van 1940 de Duitse aanvallen zoo lang mogelijk afgeslagen. Hoe dapper de Nederlandsche zeesoldaten zich daar hebben geweed, mag algemeen bekend worden geacht.

In Nederland gebleven.

De korpscommandant heeft den bezettingstijd in Nederland doorgebracht. Formeel werd de toenmalige kolonel Von Frytag Drabbe in Juli 1940 eervol uit den zeedienst ontslagen. Aanvankelijk lieten de Duitschers hem met rust in verband met zijn gewijzigde functie, maar op 2 Juni 1942 sloten zij hem op in de politiegevangenis („het Oranjehotel”) te Scheveningen. Later werd hij weer op vrije voeten gesteld.

Dadelijk na de bevrijding van het Westen des lands kwam de voormalige chef van het korps mariniers opnieuw in werkelijken dienst op, thans als opvolgend militair commissaris te Rotterdam, in welke functie hij zeer nuttig werk heeft kunnen verrichten voor het op gang brengen van het bedrijfsleven in deze stad.

De eerste generaal der mariniers.

Hij werd op 21 Juni 1945 weer benoemd en ditmaal voor het eerst tot commandant van het korps en op 21 Augustus bevorderd tot den tijdelijken (na 1 November definitieven) rang van generaal-majoor. Tot nog toe was de hoogste rang van den korpscommandant die van kolonel geweest.

In het najaar van 1945 bracht de commandant korps mariniers een bezoek aan de manschappen, die toen in de V.S. werden opgeleid en waaruit een brigade mariniers, welke thans op Java opereert, is samengesteld.

21 Mei j.l. is de generaal voor een inspectiereis naar Ned.-Oost-Indië vertrokken, en hij keerde 2 Augustus j.l. daarvan terug. Hij bezocht de 1ste Ned. mariniersbrigade aan het front bij Soerabaja.

Mannen, die ons land noodig heeft.

Generaal-majoor Von Frytag Drabbe is een van die militaire leiders, die onder al degenen, welke onder hem dienen, gezien is en gewaardeerd wordt. Hij vertelt zijn mariniers waar het op staat — zooals eenigen tijd geleden bij het vertrek van het eerste echelon naar de Oost — en zij nemen dit ter harte.

Met mannen als generaal Von Frytag Drabbe aan het hoofd zal het met onze strijdkrachten „waerachtig wel gaen”.

Verleende onderscheidingen.

Ridder in de Orde van Oranje Nassau, 17 Augustus 1932. Bronzen medaille N.O.C., 26 Juni 1929. D. M.

Daar wordt je stil

van

Gij, lezer, en ik ontvangen weer van tijd tot tijd post uit de Oost, brieven, met een kiekje soms, knipsels uit de „merdeka”-pers en plaatselijke Nederlandsch-Indische bladen. Ge leest ze, leest ze geconcentreerd, maar betrapt u er op, dat ge ze nog eens herlezen wilt, herlezen moet, zin voor zin en dan beter nu, omdat ge afgedwaald zijt, terwijl uw oogen langs de woorden en regels gleden: het waren uw eigen onrustige overpeinzingen, welke de gedachten van den briefschrijver doorkruisten. Gaat het u als mij, dan blijft ge er mee bezig, lang nadat ge den brief terzijde gelegd hebt, onder je bezigheden, je studie, ja zelfs onder de gesprekken der gasten en nog in nachtelijke uren, wanneer de slaap niet bij machte is, je bewogen hart in rust te brengen. Hoe zal ik het verwoorden op het allereenvoudigst: je hebt er zoo nameloos mee te doen; je kunt die brieven niet missen, omdat ze zoo open en waarachtig menschelijk zijn, je waarlijk goetdoen en beschamen tegelijk.

Daar zit iemand op een plaats in de buitengewesten — wat doet het er voor u toe, wie en waar — een der vele Indisch-menschen, blijver, nijvere werker. Hij heeft „kampooen”, maar..... „Goddank trekken ze weer wat bij”, aldus lees ik. Hij is in een kamp of vier, vijf gemaltraiteerd, gelijk Nippons zonen de lugubere kunst van maltraiteren verstonden. „Ik spaar je de bijzonderheden, niet ter wille van jou, maar van mijzelf, daar ik ze niet meer herbelevan wil”. Hij kon repatriëeren, maar wilde niet, omdat arbeid de beste remedie voor alle ziels- en lichaamskwalen is. Men zei hem, dat er niets te arbeiden viel. Dat zullen we nog eens zien, antwoordde hij, dat wil ik zelf beoordeelen. Geen scheepsgelegenheid? Dan zonder scheepsgelegenheid. Hij kwam er, op de plaats van zijn geest- en werkdrijf, door middel van een bommenwerper hier en een jachtvliegtuig elders. Hij vond een aan diggelen gesmeten bedrijf, waarin toch een brok van zijn leven was geïnvesteerd. „Het is beroerd, maar je kunt de boel opruimen en probeeren het opnieuw overeind te zetten,” aldus lees ik verder. „Dat je huis niets meer bevat dan kale muren, waartegen een enkele leege kast — op het eerste gezicht hiervan, is het, of de grond onder je voeten wegzakt. Maar van lieverlede komt er weer wat los, meubels, linnengoed, een stukje hier en een beetje daar — als je contanten het toelaten. Wat echter het moeilijkst te verdouwen is, dat al je brieven, je portretten, je boeken — o trouwe vrienden! — weg zijn — verbrand, gerampokt, versjacherd. Maar komaan, tanden op elkaar, ik ben weer hard aan de slag en gun me geen tijd, me in het verleden te verdiepen, het ligt welhaast beneden de kim voor me. Al ben ik nog niet sterk, ik ben organisch gaaf — als door een wonder. Er zijn ook hier veel hiaten geslagen in de gelederen en zooveel anderen zijn permanent in hun gezondheid geschokt. En toch roeien we weer met mekaar. Apropos, laten we het niet over de politiek hebben, want ik wil gezond blijven en werken. Alles, dat zich hier afspeelt, is volkomen opportunistisch. Hoe wordt er gekwanseld met het erfdeel der vaderen.....”

Maar neen, lezer, ik zal u zijn gevoelens van bitterheid onthouden. Wat mij in dezen brief zoo aangreep, was dit: het is dit slag Nederlanders, ploeterend op hoop tegen hoop, dat het nooit opgeeft. Hoe geslagen ook — hij verloor zijn vrouw ginds, terwijl zijn oudste jongen en een broer hier door de nazies vermoord werden — hij gaat weer aan den slag. Het zijn deze onversaagden, onverzettelijken, die zelfs in dezen tijd met de beperkste middelen Indië aan het herstellen zijn. Stem in het politieke kapittel hebben ze niet, zoomin als gij en ik. Maar komt er iets van Indië terecht, dan is het te danken aan den geest, welke deze werkers bezielt.

Een andere brief. Van een jong militair, geen verbindingsofficier of semi-burgerlijk „functionaris”, neen, een gewoon soldaat, die als chauffeur regelmatig in convoi met een zware militaire vrachtwagen van Batavia, via Buitenzorg naar Bandoeng vice versa jakkert en schokkert door de kuilen en stofwolken. „Je ziet er uit, zwart bepoeierd, met twee ronde witte plekken, als je je stofbril afzet — een gezicht, waar je bang van wordt. Ik organiseer onderweg mijn kostje wel bij mekaar, bak mijn eenden-eitje op het gloeiende spatbord — u moest dat gescharrel van ons eens zien. En 't plezier, dat we met mekaar hebben soms, want heusch, het is dankbaar werk. Wat mooi is Java toch, met die bergen en die sawahs en wat een goedhartig volk in die kampongs..... Ik kan best met die menschen opschieten, al brabbel ik maar een paar woorden Maleisch. Je snapt niet, hoe ze daar nou ooit herrie mee hebben kunnen krijgen.”

Zijn blik is nog zoo onbevangen, maar is zijn spontane beoordeeling der verhoudingen daarom onjuist? Het is juist die natuurlijke onbevangenheid, nog niet vertroebeld door eenig politiek of rassistisch vooroordeel, welke zoo sympathiek aandoet en in het bijzonder den jongen Nederlander zoo geschikt maakt, om het vertrouwen der eenvoudige inheemschen te winnen. Wordt hij „genomen” — hij vertelt er enkele staaltjes van — dan reageert hij daar precies zoo op, alsof hij in zijn eigen dorp was, en dat weet de tegenpartij te apprecieeren. „Je hoeft hier heelemaal niet te schreeuwen of de bullebak uit te hangen, doe gewoon, zooals je dat thuis gewend bent. Met een kleinigheid soms kun je die menschen zoo blij maken en voor je winnen. Ze

Onze troepen in actie in de omgeving van Soerabaia.

zijn alleen van streek door die rood-witte rommelderij, die ze hier gehad hebben, maar overal, waar we komen, worden we hartelijk begroet. Vooral in Bandoeng, en dat is te begrijpen, want ze zijn daar afhankelijk van ons rijden. Maaak u niet bezorgd voor ons, we rooien het wel hier.” —

Ze rooien het wel..... „Daar word je stil van,” zei iemand, die het potlood-gekrabbel las. En zoo is het. De versomberde Indischmenschen in Nederland, de gerepatriceerden, die hier hun ree niet kunnen vinden, omdat ze zich terecht als bannelingen beschouwen, mogen en zullen de hoop ook niet verliezen, zoolang de geest nog niet gebluscht is, welke uit deze brieven spreekt. Onder onze militairen is de geest (nog) goed, tot nu toe zelfs uitstekend. Het moge voor ons een raadsel zijn, dat bij zooveel remmende, deprimeerende factoren, de neerslachtigheid, waaronder velen onzer gebukt gaan, geen vat heeft op hen, wij moeten er ons over verheugen en dankbaar voor zijn.

Ik weet wel, dat de positie, waarin onze jongens thans verkeerden weleens

vergeleken wordt met de z.g. geconcentreerde linie in de donkerste jaren van het Atjehsche drama; met de beklagenswaardige aap aan de ketting, die, moegesard, mocht blazen en slaan, doch niet kon bijten. Men vraagt zich bezorgd af, of de nonactiviteit ten slotte niet fnuikend voor het moreel zal worden. Doch al hebben er nog geen grootscheepsche operaties plaats, van nonactiviteit is geen sprake, integendeel, de patrouilledienst is zwaar. Ook dat vertelden mij de brieven en berichten.

Waar onze jongens naar hunkeren, dat is een *Nederlandsch-Indisch* opperbevel. Het is toch eigenlijk te zot om los te loopen, dat in de critieke maand Februari '42 het opperbevel over de geallieerde strijdkrachten te land, ter zee en in de lucht wèl aan Nederlanders werd opgedragen, en dit thans, nu het gezagsherstel in eigen huis betreft, nog steeds in vreemde handen ligt.

Ook daar word je stil van, maar anders „stil” dan na het lezen van Indische brieven. Wie 't schrikkelijkst er van zijgt, heeft 't best er van gezeid.

JOH. v. H.

Indië's geurende aarde roept

Ontboezeming van een 23-jarig meisje, in militairen dienst werkzaam te Batavia.

Een lange vermoede dag is achter den rug. Fel scheen de zon op de wegen, scherp werd het licht weerkaatst op de witte (voor zoover er weer witte zijn) huizingevels. Loom en traag sjokte het weer opnieuw in tel gekomen sado-paardje voort. God, dit is bijna niet uit te houden. Deze moordende, energieloos makende hitte.

Type-machines ratelen, zweetdruppels glijden langzaam doch gestaag langs mijn gezicht. Batavia 16 April 1946. Eindelijk de tent (het kantoor) wordt geslo-

ten. Bijna slenterend wordt het kleine stukje loopen naar de kamer afgelegd. Op alle voorgalerijtjes zitten vermoeide mannen en vrouwen, trachtend eenige verkwikking op te doen. De beenen hebben zij daartoe op een tweede stoel gelegd. Kinderen echter juichen en jodelen nog. Hoe is het mogelijk. Het is dan ook slechts deze jeugd, die eenig leven brengt in het practisch verlaten laantje.

Twee steenen stoeptreden en dan val ik in de eerste de beste stoel op mijn kamer neer.

Sierlijk kringelt na een poosje de rook van een welbekende „Raleigh” omhoog. Ik peins....., terwijl mijn oogen de blauw-witte rookwolkjes in hun rythmisch gekringel volgen. Dit is het land, waar mijn moeder mij ter wereld bracht. Een innerlijk gevoel van liefde ervoor gloeit even op. Onmiddellijk daarop echter schuiven zwarte schimmen voor de „lichte” gedachten. Wat is er over van

„voor-oorlogsch” Indië?

Wegen, woningen, vroegere prachtige gebouwen, verkeerden in deplorabelen toestand. De cultures liggen braak, zwarte handel en Connectie-Corruptie bloeien. En steeds weer denk ik: zoo iets KAN en MAG toch niet zoo door blijven gaan. Wij zijn toch jong en willen immers *alles* geven om Indië te helpen? Om Indië te helpen opbouwen? Waarmee? Door 's avonds dancings en clubs af te loopen? Ja, en toch doe ik zelf ook hieraan mee. Waarom? Misschien juist om moedwillig al deze donkere en onaangename beelden uit je gedachten te bannen? Wie weet het?.....

Kom, wees dapper, haal jezelf uit het gepieker en ga mandiën, geen overdaad na zoo'n warmen dag.

Alweer vroolijk zingend, laat ik twee minuten later het toch altijd nog verfrisschende water langs mijn body gutschuiven.....

Avond.

Alleen zit ik een moment weer op de zelfde stoel als vanmiddag. Nu echter frisch gebaad en daardoor wellicht meer opgewekt. Ondanks alle gevecht komen zachtjes de gedachten en overpeinzingen weer aangeslopen.

Het klepperen van een kré doet me opschrikken. Hè, de wind is opgestoken. Zachtjes en daarna heftiger ritselen de palmen, steeds meer neemt de wind in hevigheid toe. De eerste bliksemflits flitst langs den hemel. In de verte rommelt de donder. Sneller en sneller volgen de flitsen van den bliksem elkaar op. De kré kleppert nu een volledigen marsch. Nog enkele felle bliksemstralen, wat gerommel, en dan..... ruischt de regen neer. In de stoel houd ik het nu niet langer meer uit. Even later sta ik op het vóórgalerijtje. Als bij tooverslag zijn overal groote plassen ontstaan.

Wanneer een bliksemflits den hemel doet oplichten, steken donkere palm-

boomen zich als zwarte silhouetten tegen dezen roze-rooden hemel af.....

Een frisch briesje doet me verlicht na den warm-heeten dag opademen. Diep haal ik den geur van nat-geregenden aarde in. Deze vruchtbare aarde van ons mooie Indië. De aarde, die weer bewerkt wil worden, om duizenden in en buiten Indië voedsel te kunnen verschaffen. Onbewust recht ik mijn schouders. Het is als een stille roep aan ons jongeren, deze geurende aarde. Een plicht wacht ons; werk en de heerlijke voldoening ervan. Het wederopbouwen van Indië.

Vergeten zijn de sombere gedachten van den middag. Indië is mooi, en nog steeds het land vol van beloften.

Moeielijk en haast onbegaanbaar zullen de wegen, vooral de geestelijke wegen lijken. Maar steeds weer zal een flinke regenbui, zoowel Moeder Aarde als onze muizenisvolle gedachten opfisschen. Nieuwe levensdrang en moed zal zoo'n regenbui ons geven. Onze jonge schouders eronder.

Indië's geurende aarde roept.

Het dek lag tot aan de railing vol brandhout. Hierop zaten en lagen we door en over elkander, daar er lang niet genoeg ruimte was om aparte te liggen. Op de luiken lagen de patiënten, die er het ergste aan toe waren, in de volle zon, want een zeil kregen we in den beginne niet. En of het nu regende of droog was, de Jap wilde niet naar onze smeekbeden luisteren om toch alsjeblieft de laatste dagen van deze armzaligen zoo licht mogelijk te maken. Er kwam geen zeil om ze te beschutten.

Het aantal sterfgevallen steeg onrustbarend en ik geloof dat van het aantal patiënten, dat op de luiken lag, er maar twee of drie in leven gebleven zijn. De rest hebben we over boord moeten gooien.

In den beginne had ik een plaatsje gekregen aan de railing, dat wil zeggen, ik mocht met opgetrokken beenen (op het brandhout) tegen het kleine randje, dat boven het brandhout uitstak, zitten. Later heb ik een betere plaats kunnen bemachtigen en was toen zelfs in staat om 's avonds als ik ging slapen mijn beenen te strekken. Wat was dat een luxe!

Ik had dus voorloopig mijn plaats aan de railing en zat naast mijn broer temidden van dysenterie-patiënten, die alles den vrijen loop lieten, daar ze te zwak waren om zich naar de W.C. te begeven. Steekpannen hadden we niet. Bovendien konden de verplegers meestal niet op tijd bij de patiënten komen, aangezien ze zich eerst door de menigte heen moesten „werken” om het slachtoffer te kunnen helpen. Welk een chaotischen toestand! Het was om gek te worden. Een ieder was over zijn zenuwen heen. Als je eens wat vroeg aan den een of den ander, dan kreeg je of heelemaal geen antwoord of het was een snauw. We waren wanhopig!

De eerste de beste nacht, dat ik mij op deze schuit bevond, begon het te regenen. Alles en iedereen, die in de open lucht sliep, werden door en door nat; we hadden niets om ons te beschermen. Bovendien kregen we wat later in den nacht nog enkele zware golven zeewater over ons heen, die ons extra doorweekten. Kleeren om ons te verschoonen hadden we niet meer, dus bleef je maar zitten, te bang om je te verroeren, daar je

76 dagen

met den Jap op zee

Toen een ieder geholpen was (het was intusschen twaalf uur in den nacht geworden) werden de patiënten naar een zaal gebracht, waar ze een houten krib aangewezen kregen. Zonder deken of hoofdkussen, in hun bloote bovenlichaam, rillend van koorts en uitputting, legden ze zich op de harde planken in de hoop dat ze eens rustig zouden kunnen slapen. Veel is daar ook niet van gekomen, daar ze het bijna niet uit konden houden van de pijnen. Bovendien lag een van de patiënten te ijlen en wel in zulk een mate, dat er van slapen zeker niets kon komen. Deze man had een zenuwchok gekregen en wel zoo erg, dat hij den volgenden dag niet eens meer gehaald heeft. Hulp hadden deze armzaligen hier niet, aangezien wij (de dokter en de twee verplegers) terug moesten naar het kamp, waar de anderen waren ondergebracht. Dit kamp bestond uit enkele barakken, opgetrokken uit gedek (gevlochten bamboe). Een van deze loodsen was voor ons aangewezen. Het dak zal volgaten, de wanden waren gescheurd. En tochten dat het deed! Dit zou niet zoo erg geweest zijn, ware het niet, dat we zoo goed als ongekleed lagen zonder eenig dek. We hadden immers niets meer! Toen wij dien nacht met z'n drieën binnenkwamen, was alles pikdonker; de meesten probeerden te slapen wat hun echter niet gelukte. Licht was er heelemaal niet, dus ging alles op gevoel. Op de plaats, waar wij mochten liggen stonden twee houten tonnen een met rijst en de ander met een soort gezouten pruim. Dit was het eerste eetbare voedsel, dat we nadien altijd kregen. Eetgerei was er niet, doch dat was geen bezwaar; een rijstebal was gauw genoeg gemaakt en een gezouten pruim er bij, maakte dat we heerlijk aten.

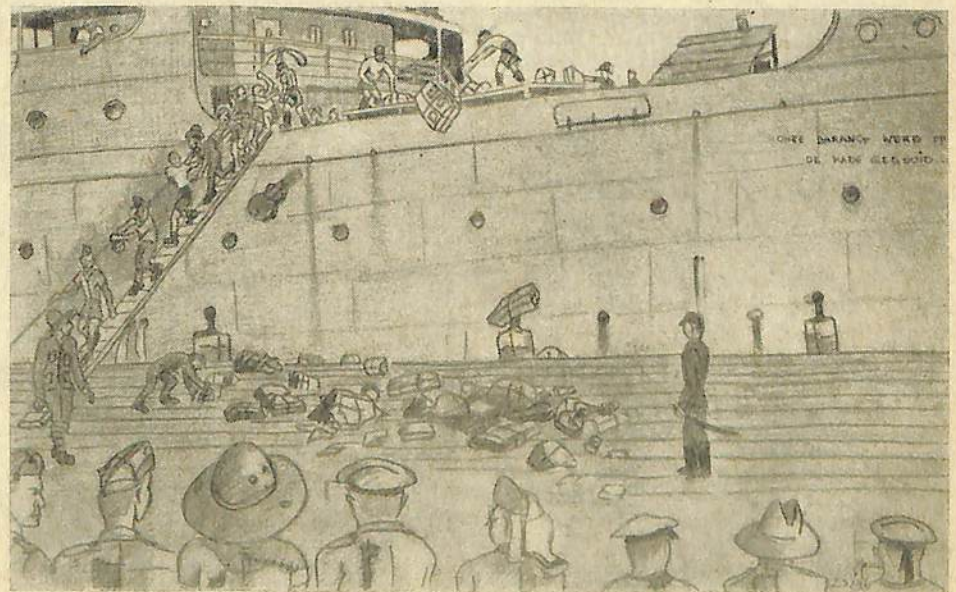
Eindelijk konden we dan het moede lichaam uitstrekken. Dicht tegen elkaar aan gedrukt, zijn we na heel wat heen en weer gepraat in slaap gesukkeld om den volgenden morgen tegen zes uur weer gewekt te worden. De patiënten hadden in den nacht de noodige keeren om hulp

geroepen, maar wij waren zoo oververmoeid, dat we er niets van gehoord hebben en de patiënten, die volkomen begrepen hoe het met ons was gesteld, hebben ons dit dan ook niet kwalijk genomen.

De ochtend is toen zeer rustig voorbijgegaan. We mochten ons in de warme zon koesteren, waar we dan ook graag gebruik van maakten. 's Middags kregen we het seintje om ons klaar te maken voor vertrek. Er was een transport aangekomen, dat enkele dagen na ons uit Ambon vertrokken was. Hier zouden we bijgepropt worden. Er zaten op deze kleine boot (een oude K.P.M.-er de „Maros”) van 400 ton 450 zieke krijgsgevangenen, die over een ruimte beschikten van 140 m². Hier werden wij bij gestopt. Hetgeen voor beide partijen even erg was.

Vervolg.

Een onopgesmukt verhaal van een ex-krijgsgevangene van 23 jaar.

Aankomst van de door de Jappen vervoerde krijgsgevangenen.

anders nog kouder werd. Wat voelde ik mij toen ongelukkig en ik werd ondankbaar! Waaraan had ik dit verdiend? Wat had ik de mensen gedaan, dat zij mij zoo behandelden. Waarvoor leefden wij eigenlijk. Waren we maar nooit geboren. Dit waren de gedachten, die voortdurend door mijn brein gingen. Totdat het plotseling door mijn versufte hersens doordrong, dat ik nog een van de bevoorrechte wezen was; ik was toch nog „fit”. Ik kon me toch nog bewegen, terwijl er honderden lagen, die geen vin meer verroeren konden. Al deze zieken, hadden die niet hetzelfde te verduren als ik? Was het voor hen niet nog veel erger dan voor mij? En hoe vreemd het ook moge klinken, ik was plotseling weer vol dankbaarheid. Ja, zoo waren wij in de war, dat we niet normaal meer konden denken.

Drie lange dagen en nachten bleven we voor anker liggen. Drie lange nachten klonk het ons zoo gevreesde luchtalarm in de ooren. We hoorden dan in de verte het ons zoo bekende geluid van de „vliegende forten”. Wat zaten we in angst! Hadden we dan nog niet leeren gelooven? Ik weet niet wat het met ons was. We waren beslist niet normaal meer. Anders hadden we nooit zulke vreemde gedachten gehad.

Gelukkig is het bij luchtalarm gebleven en hebben we ook gedurende de verdere reis geen aanvallen meer gehad.

Al spoedig vervielen we weer in de oude sleur van slecht eten, dorst lijden en van dooden over boord gooien.

De doktoren hadden mijn broer en mij een week rust toegezegd, daar ze zagen, dat de laatste dagen teveel van onze krachten hadden gevergd. Ik had het erg

te kwaad en de reactie bleef dan ook niet uit. Ik wist niet, waar ik het zoeken moest; een ieder en alles was me teveel. Er kwam een soort onverschilligheid over me en alles liet me koud. De eene doode na den andere wer doverboord gegooid en ik zal er naar te kijken, of het de gewoonste zaak ter wereld was. Ik reageerde er niet méér op dan een gewoon mensch gereageerd zou hebben op het gooien van steentjes in het water. Het zei me niets meer. NIETS! Ja, ik was zelfs zoo ver, dat ik me er aan ergerde, dat ik me gedurende de kleine ceremonie, die er aan vooraf ging, stil moest houden. Op die momenten wenschte ik juist te gillen of te schreeuwen, als het maar niet stil om me heen was. Het kon me niet schelen, wie of wat er over boord ging, als ik het er maar levend vanaf bracht. Zoo was ik geworden, zoo waren wij ALLEN geworden.

Als ik nu, op dezen stralenden dag in Holland, terug denk aan dien verschrikkelijken tijd, vraag ik mij af, hoe ik zoo heb kunnen zijn. Dan krijg ik berouw, dat ik niet veel aangenamer tegen mijn medemenschen ben geweest, dat ik ze niet nog veel meer heb geholpen.

Ik herinner me nog als den dag van gisteren, dat ik op een gegeven moment in staat was mijn zegelring te ruilen tegen wat eieren en wat suiker. De inheemsche bemanning wilde ons alleen op die manier helpen. De zegelring, die ik van mijn intusschen overleden ouders had gekregen, had voor mij op dat moment minder waarde dan de veertig eieren en vijf stukken Javaansche suiker, die ik er voor krijgen kon. (In normale tijden is dit een waarde van f 0.85.) Ik heb het gedaan! Ik was nu in het enorme

bezit van EIEREN en SUIKER! U zult wel begrijpen, wat dat voor ons beteekende. EIWITTEN!! Als ik op dat moment een mensch geweest was, had ik de arme stumpers, die daar van den honger lagen te sterven, wat van deze eieren gegeven. Doch ik heb ze zelf gehouden. Ik ben er mede naar den dokter gegaan en deze raadde me aan om in dit geval alleen aan mij zelf te denken, daar de hoeveelheid te gering was om er een tweede mee het leven te redden. Dit voedsel is dan ook ontegenzeggelijk mijn redding geweest. Ik was n.l. intusschen gezwollen vanwege de beri-beri, en nu ik geregeld een rauw ei at, begon ik weer te slinken.

Na een veertien dagen langs de kust van Celebes gevaren te hebben, kwamen we eindelijk te Makassar aan. Er was juist een bombardement gaande, zoodat we niet konden binnenvaren. Hier zouden we het schip ontladen en vervolgens oversteken naar Java. Dit zou maar twee dagen duren, doch het duurde.....VIJF WEKEN! Telkens kwam er weer iets tusschen, hetwelk het vertrek naar Java uitstelde. De eene keer was het de machine, die het niet meer doen wilde, de andere keer waren het de vijandelijke onderzeeboten, die ons beletten zee te kiezen. Dit is doorgestaan tot veertien November 1944. Dag in, dag uit werd Makassar door de geallieerden onder vuur genomen en telkens moesten wij weer overhaast het ruime sop kiezen.

De toestanden aan boord waren ondraaglijk; vele dooden hadden we reeds over boord gezet! De patiënten lagen te kermen en te smeeken om drinken. Daar lagen de stumpers, vel over been, met holle oogen, waarin de dood stond te lezen, schreeuwend om hun ouders, roepende om verlossing.

Veertien November 1944! Een dag, die nooit vergeten zal worden door hen, die levend op Java zijn aangekomen. Dit was de dag, waar we allen zoo smachtend naar hadden uitgezien. We kregen bericht, dat we 's middags zouden vertrekken naar Java. Allerlei strenge orders werden er gegeven, zooals: Niet méér rooken (voorzoover er nog tabak aan boord was) geen vuil overboord gooien, enz. enz.

Om twee uur zagen we den Japanschen officier aan boord komen en tevens den kapitein van het schip.

De officieren van ons hadden gevraagd of we allen een minuut stilte in acht wilden nemen voor hen die achter bleven, 180 man, als we als we de plaats passeerden, waar de lijken overboord waren gezet. Dit werd dan ook gedaan en menigen brak toen in snikken uit. Deze plek, dicht bij het kleine langwerpige eilandje, met z'n palmen, huisjes en lichtboei, zal wel nooit vergeten worden door hen, die dit alles overleefd hebben.

Ruim een week later kwamen we veilig en wel met nog maar een kleine 300 man (we hadden 320 dooden overboord gezet) te Soerabaia aan, waar we den volgende dag op den trein gezet werden naar Batavia. Deze reis heeft maar 30 uur geduurd, doch was ook weer een kleine hel op zichzelf.

Op 25 November 1944, om ongeveer 11 uur in den ochtend, bereikten we dan na 76 dagen onze bestemming. Hoe we hier door onze eigen menschen, zoo goed en zoo kwaad als het ging, ontvangen zijn geworden, zal ik een andere keer wel eens vertellen.

U gaat naar Indië?

Dan een
Wereld-Ongevallen-Polis
van „De Zeven Provinciën”

Ongeacht waar U zich ter wereld bevindt, of U reist per **SCHIP** of per **VLIEGTUIG**, „De Zeven Provinciën Wereldpolis” is steeds geldig, met inbegrip van het Molestrisico.

UW MAKELAAR VERSCHAFT U GAARNE INLICHTINGEN

ANNO 1918

Vandaag een Cliënt
Morgen een Vriend

Assurantie-Maatschappij
„De Zeven Provinciën” n.v.
Javastraat 1a
's-Gravenhage

ZEKERHEIDSSTELLING!

RELASTINGEN

ACCOUNTANTSKANTOOR
BERT G. VAN HAARLEM
ACCOUNTANT en BELASTINGCONSULENT

DEN HAAG	ROTTERDAM-C
35 Surinamestraat 35	4a Kon. Emmaplein 4a
Telef. 114253 en 114254	Telefoon 21530

VEILINGBEDRIJF „ODEON”

Singel 460 Amsterdam, telefoon 48590
Chr. J. Bolle, Veilingmeester-Taxateur

*

Het adres te Amsterdam voor betere

Inboedelverkoopingen

Regelmatig veilingen
Inbrengen van goederen dagelijks
Taxatiën op ieder gebied

1 September

OPENING INDISCH CAFÉ RESTAURANT „BAROE”

JAN LUYCKENSTRAAT 62, TEL. 95354, AMSTERDAM (Z)

*Origineele Indische Rijsttafel,
Nasi Goreng, Bami en Loempia*

INDISCHE

Bereiding
Bediening
Directie

Wij verzorgen Uw speciale tafels voor

- PARTIJEN
- JUBILEA
- BRUILOFTEN

HUWELIJKS CADEAUX bij KOCH

W. J. Innemee & Zonen n.v.

Begravenis
Transport
Crematie

Den Haag Denneweg 71-73 Telefoon 115940
Haarlem, Kinderhuisvest 29-33, Telefoon 10441

VEILINGZALEN „t CENTRUM”

Koninginnegracht 5, 's-Gravenhage, Tel. 114436, b.g.g. 773964
A. F. M. DEN EXTER, Beëd. Makelaar

*Veilingen en taxatiën op elk gebied
Dagelijks gelegenheid
tot inbrengen van goederen*

BILLITON-BEDRIJVEN

N.V. Hollandsche Metallurgische Bedrijven

Hoofdkantoor: LYCEUMPLEIN 19, TEL. 18 34 40
'S-GRAVENHAGE

Fabriek: WESTERVOORTSCHE DIJK 67 d, TEL. 1540
ARNHEM

Producente van:

TIN

Billiton Tin gear. 99,9% Sn.
Tulp tin gear. 99,85% Sn.
Lam en Vlag Tin gear. 99,5, 99 en 98% Sn.

Mangdelijk Bloklood

Merk „Tulp” (min. 99,9% Pb)

Legeeringen

Tinsoldeer in blokken en staven
Witmetaal
Drukkerij metaal
Hardlood.
Bronselegeringen

Diversen

Calciumarsenaat
Wolframverbindingen
Vanadiumverbindingen
Bismuth